

AGRAR SOHANI RAQAMLASHTIRISH VA RAQAMLSHTIRISHDA XORIY TAJRIBASIDAN FOYDALANISH

Raximova Dilrabo Oktyabrovna

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

“Biznes va innovatsion menejment” kafedrası dotsenti

Qahramonova Yulduz Anvarjon qizi

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

Menejment ta’lim yo’nalishi talabasi

Annotatsiya:

Ushbu maqola mamlakatimiz qishloq xo’jaligini raqamlashtirish, shuningdek, qishloq xo’jaligini rivojlantirishda yuqori darajadagi ilg’or texnologiyalardan foydalanish, jahon tajribasiga asoslangan holda qishloq xo’jaligi mahsulotlarining hosildorligini oshirishga qaratilgan. Shu borada taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so’zlar: Raqamli texnologiyalar, iqtisodiy samaradorlik, topografik va kadastr xaritalar, Daverageodezkadastr qo‘mitasi, “Yer axborot” tizimi, integratsiya, xususiy sektor, xarajatlarini moliyalashtirish.

Raqamli texnologiyalarning eng katta yutug‘i — tashkiliy, moliyaviy va inson harajatlarni tejash orqali iqtisodiy samaradorligini keskin ravishda oshirish imkoniyatidir. Hozirda raqamli texnologiyalardan turli soha va tarmoqlarda keng foydalanilmoqda. Yurtimiz uchun eng dolzarb bo‘lgan shunday sohalaridan biri qishloq xo’jaligi sohasidir. Mazkur sohada hozirgi paytda katta ijobiy o‘zgarishlar ro‘y bermoqda.

Yer hamda ko‘chmas mulk munosabatlarini tartibga solish yo‘nalishida Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali orqali bugungi kunda 8 ta elektron davlat xizmatlari joriy qilingan bo‘lib, 50 mingga yaqin arizalar kelib tushgan.

Mazkur yo‘nalishda aholiga qo‘shimcha qator qulayliklarni yaratish, eng asosiysi mazkur yo‘nalishda “inson omili”ni cheklash maqsadida joriy yil yakuniga qadar 5 ta davlat xizmatlari takomillashtiriladi.

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th December, 2024

“Mac Otacara” vakillarining so‘zlariga ko‘ra, iPhone 13 nusxasi “Alibaba manbalaridan” kelib chiqqan. Mazkur nusxa ixlosmandlar tomonidan mish-mish, tarqalgan maxfiy informatsiya asosida va o‘zlarining fantaziyasiga ko‘ra yaratilgani ham ehtimoldan holi emas.

Yer munosabatlari, qishloq va suv xo‘jaligi resurslarini boshqarish samaradorligini oshirish maqsadida raqamli hamda geoaxborot texnologiyalari tizimini joriy etish yuzasidan Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi oldiga ham aniq vazifalar qo‘yilgan. Respublikamizda geoaxborot texnologiyalarini rivojlantirish maqsadida sohada yetuk tajribaga ega bo‘lgan xorijiy kompaniyalarning tajribasi o‘rganildi.

Hozirgi kunda xorijiy kompaniyalarning yerni masofadan zondlash yo‘ldoshlari olgan kosmik suratlarni respublikamiz hududida qabul qilish va ularga ishlov berish uchun “virtual” qabul qilish stansiyasi (geoaxborot markazini)ni tashkil etish loyihasi bo‘yicha takliflar o‘rganilmoqda.

Mazkur loyiha - geoaxborot texnologiyalarini transfer qilish va mahalliy mutaxassislarni xalqaro darajada tayyorlashni ham o‘z ichiga qamrab oladi.

Buning natijasida kosmik suratlarni qabul qilish hamda ularga ishlov berish orqali geodeziya, kartografiya va kadastr yo‘nalishlari, noqonuniy qurilishlarning oldini olish ishlari samaradorligi ta‘minlanadi.

Aytish joizki, bu borada aniq ishlar izchillik bilan rivojlanib kelmoqda. Masalan, Andijon shahrida yaqinda ochilgan IT-Park filialida — Digital City da “Monterra” nomli pilot loyiha amalga oshirilmoqda. Ushbu loyihaning maqsadi “sun‘iy intellekt” texnologiyalarini yordamida Andijon viloyati sharoiti uchun moslashtirish hamda qishloq xo‘jaligi ekin maydonlarining xolatini (sun‘iy yo‘ldosh tasvirlari tahlili natijasida aniqlash orqali) ob‘ektiv baholash hisoblanadi.

Loyiha doirasida Andijon viloyatining jami 6 ta maydonlari tanlab olinib, vektor formatida “Monterra” onlayn platformasiga joylashtirildi.

Shuningdek, yer egalariga uchun sun‘iy yo‘ldosh texnologiyalari yordamida ekinlar holatiga tegishli hulosalar beriladi.

“Monterra” onlayn platformasi orqali qishloq xo‘jaligi yerlarini sun‘iy yo‘ldoshlardan foydalangan holda, xaritalarning turli xil murakkabliklarini yaratish

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th December, 2024

uchun yerning muayyan hududlarini tasvirga oladi va keyinchalik hosildorlikni tahlil qilish uchun tizimda saqlaydi.

Mazkur loyihani amalga oshirishda Texnopark qoshida yangi rezident tashkil etiladi va 7 nafar malakali dasturchilardan iborat mutaxassislarni qishloq xo'jaligi sohasida malakasi oshiriladi.

Mazkur platforma hozirgi kunda Daverageodezkadastr qo'mitasining "Yer axborot" tizimi bilan o'zaro integratsiya qilindi.

Loyiha sentyabr oyida ishga tushadi va Andijon viloyatidagi barcha ekin maydonlarining tahliliy ma'lumotlari shakllantirilib, yer egalariga taqdim etish imkoniyati yaratiladi.

21 iyul kuni Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev yer hisobi va davlat kadastrlarini to'liq shakllantirish, sohaga raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari bo'yicha yig'ilish o'tkazdi. Ushbu yig'ilishda Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi oldiga ham bir qator vazifalar qo'yildi. Jumladan, yig'ilishda, kadastr idoralari zimmasiga yerning hisobi va balansini yuritish, yil yakuniga qadar yer turi, konturi, chegarasi va foydalanuvchisi haqidagi ma'lumotlar jamlangan axborot tizimini ishga tushirish vazifasi yuklandi.

Endi yer ajratish to'g'risidagi qaror mazkur tizimga kiritilsagina haqiqiy hisoblanadi. Shuningdek, sun'iy yo'ldosh kanallarini ijaraga olish va signallarni qayta ishlash tizimini tashkil etishga ko'rsatma berildi. Bu esa kosmosuratlarni yillar bo'yicha taqqoslash orqali hosildorlikni tahlil qilish, yerlarning meliorativ holatini muntazam o'rganishda qo'l keladi.

Yil yakuniga qadar qishloq xo'jaligi maydonlarini elektron tanlov va auksion asosida ajratish tartibini joriy qilish, xalqaro ekspertlarni jalb etgan holda yer toifalarini optimallashtirish borasidagi ishlar o'z vaqtida bajarilishida vazirligimiz boshqa mutasaddi tashkilot va idoralar bilan yaqindan hamkorlikda ish olib boradi.

Yerning o'lchamidan tortib, tahliligacha bo'lgan amaliy jarayonlarni sun'iy yo'ldoshlar yoki dronlar orqali amalga oshirish mumkin. Shu bois, yil oxiriga qadar ushbu yo'nalishda bajarilishi lozim bo'lgan ishlar, jumladan, qishloq xo'jaligida kartografiya, yerlarning hisobi, tahlilini raqamlashtirish bo'yicha aniq vazifalar belgilandi. Zero, bugun qishloq xo'jaligini raqamlashtirmasdan turib sohada raqobatbardoshlikni oshirish, bu boradagi siyosatni belgilash juda qiyin. Mazkur

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th December, 2024

vazifalarning samarali amalga oshirilishi, shubhasiz, respublikaning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, zamonaviy taraqqiyotning yangi qirralarini o'zlashtirishga xizmat qiladi.

2020-yil 22-sentabr kuni tarmoq va hududlarda raqamli iqtisodiyot hamda elektron hukumatni joriy qilish masalalari bo'yicha o'tgan videoselektor yig'ilishida prezident Shavkat Mirziyoyev: «Tarmoq va hudud rahbarlari raqamlashtirishsiz natija, rivojlanish bo'lmasligini tushunib yetishi shart. Barcha darajadagi rahbarlar buni o'ziga kundalik vazifa sifatida belgilab, raqamlashtirish sohasini alifbosidan boshlab chuqur o'rganishi kerak», - deya ta'kidlagan edi. John Deere kompaniyasi qishloq xo'jaligini raqamlashtirish bilan shug'ullanuvchi jahondagi birinchi raqamli kompaniya hisoblanadi. John Deere o'zining O'zbekistondagi dileri «Landtech» kompaniyasi yordamida Shavkat Mirziyoyev tashabbusini qo'llab-quvvatlashga, mamlakat qishloq xo'jaligini raqamlashtirishga yordam berib kelmoqda. Shuningdek, tashkilot mamlakatdagi yosh kadrlarni qishloq xo'jaligini raqamlashtirish bo'yicha o'qitish dasturlarini ham amalga oshirmoqda.

Masalan, ayni paytda Sirdaryo viloyatidagi Indorama paxtachilik-to'qimachilik klasterining barcha texnikalari: traktor, kombayn, paxta terish mashinalari, dalani o'g'itlashga mo'ljallangan texnologiyalari John Deere brendi ostidagi texnologiyalar hisoblanadi. Klasterning 50 ming gektardan ortiq yer maydoni John Deere texnologiyalaridan foydalangan holda dala maydonlarini raqamli tizim bilan ta'minlagan. «O'zbekistonda qishloq xo'jaligini raqamlashtirish juda yaxshi samara beradi. Buning bilan fermerlarda masofadan turib ish jarayonini boshqarish, ishlatiladigan o'g'itlarni, kimyoviy moddalarni tejash imkoni bo'ladi. Bundan tashqari, traktorlar ishini ham masofadan turib boshqarish, vaqtni tejash va samaradorlikni oshirish mumkin. John Deere aynan mana shu narsani maqsad qilgan va uni amalga oshirmoqda», – deya kompaniya tashkil qilayotgan ishlar haqida gapirdi John Deere kompaniyasi rasmiy dileri, «Landtech» HK MChJ texnik direktori Nil Kinsi seminarda.

Hozirgi davrda qishloq xo'jaligida faoliyat yuritayotgan xususiy sektor vakillaringiz jadal rivojlanish tenditsiyasi mazkur korxonalar tomondan amalga oshiriladigan lohiyalar yoki qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish xarajatlarini moliyalashtirishda bank kreditlari va boshqa manbalarga tayanadi. Misol uchun,

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th December, 2024

2020-yilning yanvar-dekabr oylarida qishloq, o'rmon va baliqchilikxojaligi mahsulatlarining umumiy hajmi 60.3 trln so'mni yoki 2019-yilning mos davriga nisbatan 103.0%ni tashkil qildi. O'z navbatida, Republikamizning YaIM tarkibida mazkur tarmoqning ulushi 28.2%ni tashkil etkanligini ta'kidlash lozim.

Jahon tajribasidan shuni ko'rishimiz mumkinki, innovatsion iqtisodiyotni barpo etishning yagona modeli ishlab chiqilmagan. Davlatlar o'z imkoniyatlaridan kelib chiqib, iqtisodiyotga o'tishning o'z rivojlanritish modelini tanlagan. Hattoki rivojlangan mamlakatlar ham innovatsion iqtisodiyotga o'tish masalasi o'z-o'zidan qisqa vaqt ichida amalga oshmagan. Shunday ekan, O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning innovatsion yo'li, mamlakat raqobatdoshligining xarakterlovchi kuchi, aholi farovonligini oshirish, bandligini ta'minlash omili bo'lishi lozim. Shu bilan birga agrar sohada raqamli iqtisodiyotni tashkil etish xarajatlarni kamaytirishga, sifatli mahsulot yetkazish hamda hosildorlikning oshishiga xizmat qilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. SZ Safoevna, MN Juraevna. Analysis of economic efficiency of the use of irrigated land in agriculture and factors on them. Journal of Contemporary Issues in Business and Government. 2021. Том 27, Номер 2, Страницы 4055-4061.
2. <https://lex.uz/ru/docs/-5179198>
3. <https://kun.uz/uz/news/2020/11/02/ozbekiston-qishloq-xojaligini-raqamlashtirish-nima-uchun-muhim-john-deere-kompaniyasi-tajribasi-haqida>
4. <https://www.aktrm.uz/tadbir-agrar-soha-raqamlashtirilmoqda>